



EGE ÜNİVERSİTESİ TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ **I. ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASI KÜLTÜR KURULTAYI'NDAN İZLENİMLER**

Kültür, toplumların var olmasını ve bu varlığı sürdürebilmesini sağlayan maddî ve manevî pek çok değeri kapsayan bir olgudur. Bu değerler her toplumda kendini şu veya bu şekilde gösterir. Modern çağın ortaya koyduğu teknolojik gelişmeler de kültürel ürünlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir yere sahiptir. Dil, halk bilimi, sanat, edebiyat ve tarih gibi konular bu kapsamda yer almakta ve bir milletin can damarını oluşturmaktadır.

Köklü bir kültüre sahip olan Türk milleti, yaşadığı topraklarda sözlü ve yazılı pek çok kültür ürünü ortaya koymuştur. Bu ürünler her dönemde, birçok zorluğa rağmen, değer görmüş ve korunmaya çalışılmıştır. Bir Türk Cumhuriyeti olan ülkemizde de özellikle 1923'ten itibaren, cumhuriyetin kurulmasıyla, kültürümüzü koruma ve yaşatma alanındaki çalışmalar hız kazanmıştır. Ulu önderimiz Atatürk'ün şuurlu ve planlı çalışmalarının ışığında çeşitli kurumlar oluşturulmuş ve kültürel çalışmalar bilimsel bir düzlemde yürütülmeye başlanmıştır. Bu çalışmalar, cumhuriyet tarihimizin ilk büyük atılımlarıdır. İkinci büyük atılım ise 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin parçalanmasının ardından Orta Asya'da Türk devletlerinin kurulmasından sonra devletimizin, diğer Türk devletleriyle kültürel bir ilişki içine girmesiyle gerçekleşmiştir. Özellikle dil, tarih ve halk bilimiyle ilgili konularda ortak çalışmalar yürütülmüştür.

Prof. Dr. Fikret Türkmen'in kurucusu olduğu ve 1992'de faaliyete geçen Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü ise Türk kültürü adına yapılan çalışmaların yürütülmesindeki önemli kurumlardan biridir. Enstitü tarafından, aynı zamanda Ege Üniversitesi'nin 50. kuruluş yılına denk gelen ve 9-15 Nisan 2006'da İzmir'in Çeşme ilçesinde düzenlenen *I. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı*, sözünü ettiğimiz alanda ses getirmiş ve Türk dünyasının kültürel alanda birleştirilmesi fikrine önemli katkılar sağlamıştır. Kurultayın gerçekleştirilmesinde Cumhurbaşkanımız Sayın Ahmet Necdet Sezer başta olmak üzere, T.C. Başbakanlık Tanıtma Fonu, TİKA, TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir Valiliği, Aliğa ve Buca Belediye Başkanlıkları, İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Ege Bölgesi Sanayi Odası, Türk Eğitim Sen İzmir Şubesi, Anemon Otelleri, Başarı Okulları ve Yazgan Şarapçılık gibi pek çok kurum ve kuruluşun katkıları olmuştur.

Kurultaya, bağımsız Türk Cumhuriyetleri Azerbaycan, Kırgızistan, Türkmenistan, Kazakistan, Özbekistan ve KKTC'den, özerk Türk topluluklarından Çuvaş, Başkurt, Tatar, Saha (Yakut), Hakas, Altay, Uygur ve özerklik hakkı olmayan Kırım Türklerinin temsilcileri; Almanya, Hollanda, ABD, Arnavutluk, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Slovakya, Finlandiya, Litvanya, Polonya, Moldova, Kosova, Bulgaristan, Rusya, Tayvan, Ukrayna, Gürcistan, Çin Halk Cumhuriyeti, Japonya ve Irak gibi ülkelerden bu alanda çalışmalar yapan 357 bilim adamı katılmıştır.

Kurultayın gerçekleşmesi için düzenleme kurulu başkanı olarak enstitü müdürümüz Prof. Dr. Fikret Türkmen, Kurultay Sekreteri ve aynı zamanda kurul üyesi olan Prof. Dr. Gürer Gülsevin; kurul üyeleri Prof. Dr. Zeki Kaymaz, Prof. Dr. Metin Ekici, Doç. Dr. Turan Gökçe, Doç. Dr. Yüksel Sayan ve ayrıca Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü akademik ve idarî personeli yoğun mesai harcamışlardır.

Bir hafta süren kurultayda Türk Dili ve Lehçeleri, Türk Halk Bilimi, Türk Dünyası Edebiyatları, Türk Tarihi, Türk Sanatı ve Türk Dünyası Sosyal, Siyasî ve Ekonomik İlişkileri sahalarında bildiriler sunulmuştur. 10 Nisan 2006 Pazartesi başlayan kurultayın açılış konuşmalarını ise "Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri, Türkiye'nin Avrupa'ya Kültürel Katkıları" konu başlığıyla Prof. Dr. Faruk Şen ve "Türk Dünyasını İlgilendiren Ortak Meseleler" başlığıyla da Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr. Yusuf Halaçoğlu yapmıştır. Bildirilerin sunulduğu salonlara ise Türk dünyasının manevî havasını tam olarak yansıtmak için çeşitli Türk büyüklerinin adları verilmiştir. Böylece, Türk Dili ve Lehçeleri ile ilgili bildiriler "Kaşgarlı Mahmut", Türk Tarihi ve Sanatı ile ilgili bildiriler "Kutlualp", Türk Halk Bilimi, Türk Dünyası Edebiyatları ve Türk Dünyası Sosyal, Siyasî ve Ekonomik İlişkileri ile ilgili bildiriler "Dede Korkut" ve "Manas" salonlarında sunulmuştur. Bu sunumların tümü eş zamanlı olarak gerçekleştirilmiş

ve kurultaya katılanların sunumları takip edebilmeleri için programlar hem salonlara asılmış hem de tüm katılımcı ve konuklara kurultay programı ayrıca verilmiştir.

Kurultayın açılış törenine pek çok devlet adamı katılmış ve Türk dünyası adına gerçekleştirilen proje ve çalışmaların destekleneceğine dair görüşler bildirilmiştir. Daha sonra Ege Üniversitesi Müzik Topluluğu güzel türkülerimizle katılımcılarımıza bir müzik ziyafeti vermiştir. İlerleyen günler içinde bildiriler devam etmiş, bilim adamları meslektaşlarının çalışmalarını izleme imkânı bulmuş, öğrenciler de alanlarında uzman bilim adamlarını dinleme ve onların tecrübelerinden faydalanma şansını elde etmişlerdir. Asıl bildirilerin yanı sıra ana salona yerleştirilen panolarda 47 poster (askı) bildiri de sunulmuştur.

Kurultayda yalnızca Türk dünyası ile ilgili bilimsel konular yer almamış, kurultayın adından da hareketle Türk kültürü çok yönlü olarak sergilenmeye çalışılmıştır. Bu bakımdan Türk gölge oyunu Karagöz'ün usta oyuncularından Yaşar Kurt, kurultayın sosyal programına katılarak izleyicilere güzel bir şölen sunmuştur. Ayrıca, önemli âşıklarımızdan olan Ali Rıza Ezgi, Nevruz Ali Çiçek, İrfan Erdağı sazları ve sözleriyle âşıklık geleneğimizin güzel örneklerini sergilemişlerdir.

Türk dünyasını pek çok yönden kucaklayan, ilişkilerin daha da sıkı bağlarla güçlenmesini sağlayan kurultayın sonunda bir "Sonuç Bildirgesi" hazırlanmış, bu bildirge katılımcılara ve basına duyurulmuştur.

TRT televizyonu da kurultayı yakından takip etmiş, canlı yayınlar düzenleyerek I. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı'nın akışını ve hedeflerini halkımıza iletmeye çalışmıştır.

"Sonuç Bildirgesi" Türk dünyası için çok önemli kararların yer aldığı bir belge niteliğini taşımakta ve şu maddeleri içermektedir:

1. Türk kültürü araştırmalarının kurumsallaştırılarak bütün ülkelerle işbirliği halinde geliştirilmesi,

2. Türk kültürünün tanıtılması için dünyanın belli bölgelerinde Türk Kültür Merkezlerinin açılmasını özellikle bağımsız Türk devletlerinin görev edinmesi,

3. Yüzyıllardan beri eğitim, bilim, yayın ve kültür dili olan Türk dilinin bu özelliğinin aksamadan devamı için, bütün Türk devlet ve topluluklarının gerekli duyarlılık, bilinç, kararlılık ve hareket içinde olması; Türk dilinin yasaklanması teşebbüslerinin önüne geçilmesi,

4. Bundan 80 yıl öncesi I. Bakü Türkoloji Kurultayı'nda alınan Latin esaslı ortak Türk alfabesi kararının Türk dili ve Türk dünyasının geleceği için hayati ehemmiyet taşıması dikkate alınarak bu yoldaki çalışma ve uygulamaların tamamlanması ve sonuca bağlanması,

5. Türk dil, lehçe ve şivelerinin her birinin zengin varlığının devamı yanında, Türk topluluklarının her seviyedeki ilişkilerinde kullanılmak üzere ortak iletişim dili olan Türkiye Türkçesinin geliştirilmesi,

6. Türk dünyasının ve insanlığın ortak noktası olan tarih, kültür ve sanat değerlerinin korunması ve geliştirilerek gelecek kuşaklara aktarılması için gerekli çalışmaların yapılması ve tedbirlerin alınması,

7. Türk dünyası ortak tarih bilincinin geliştirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması,

8. Türklük bilimi araştırmalarında çağdaş metot ve kaynakların kullanılması yanında, Türk dünyasının kendi ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeni, orijinal bakış ve metotların da geliştirilmesi,

9. Teklif edilen bütün bu görüşlerin hayata geçirilebilmesi için, Türk devlet ve toplulukları yöneticilerinin göreve çağırılması,

I. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı delegeleri, yukarıdaki hususların dünya kamuoyuna duyurulmasına oy birliğiyle karar vermiştir."

Sonuç olarak, Türk kültürünü yaşatmanın önemi ve bu yolda atılacak adımlar kurultayın ana meselesi olmuş; ancak tüm bu programlar bilimsel bir düzlemde ve insanlığın ortak paydası olan kültüre

hizmet etmek için düzenlenmiştir. Ümit ediyoruz ki milletlerin yaşama özgürlüğünü en iyi şekilde temsil eden bu tip çalışmalar, ülkemize ve Türk dünyası coğrafyasına değerli katkılar sağlayacaktır.

Mustafa Kemal Atatürk'ün ileri görüşlülüğü sayesinde çok önceden işaret ettiği Orta Asya'daki Türk kardeşlerimizin bağımsızlıklarını elde etmeleriyle ülkemizde hız kazanmış kültürel çalışmaların son yıllardaki bir simgesi olan bu kurultay, bize gelecek yıllar içerisinde de yapılacak çalışmaların bir planını sunmaktadır. Ulu önderimizin, *“Benim, Türk milleti için yapmak istediklerim ve başarmaya çalıştıklarım ortadadır. Benden sonra, beni benimsemek isteyenler, bu temel mihver üzerinde akıl ve ilmin rehberliğini kabul ederlerse, manevî mirasçılarım olurlar.”* sözünü en güzel şekilde yerine getirmeye çalışan Türk evlatları olarak, kültürümüzü yaşatma ve koruma yolunda gerçekleştirilmiş olan I. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı'nın önemini daha da iyi idrak edebiliyor ve bu çalışmaların devamlılığını temenni ediyoruz.

Gülcan GÜLMEZ*

* Yüksek Lisans Öğrencisi; Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü